

[Formanden.]

3) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov (om løsladelse på prøve m. v.).

4) Anden behandling af:

Forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring i lov om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse.

6) Anden behandling af:

Forslag til lov om udskydelse af revision af visse bestemmelser i lov om offentlig forsorg (offentlig støtte til institutioner for børneforsorg).

7) Første behandling af:

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om folkebiblioteker.

8) Første behandling af:

Forslag til lov om Danmarks Biblioteksskole.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 15⁵⁵.

51. møde.

Tirsdag den 14. februar kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårds dato meddeler ministeren for handel, industri og søfart, at hun ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde og

forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Herved skal jeg tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.*

Dette lovforslag har en lang tilblivelseshistorie. Den nuværende mælkelov gennemførtes som bekendt i 1940 med støtte af samtlige partier på rigsdagen. Ikke mindst fra landboside havde man forud for lovens gennemførelse fremhævet det store svælg, der herskede mellem mælkeprisen ved stald-dør og til forbruger, og mælkeloven af 1940 gav da også stødet til en væsentlig rationalisering med deraf følgende nedsættelse af handelsomkostningerne, således som det fremgår af kommissionsbetænkningen. I 1948 fremsatte imidlertid nogle medlemmer af partiet venstre et lovforslag om lovens afvikling. Lovforslaget gik ud på at ophæve de rationaliseringsanordninger for handelen med mælk, der var gennemført i en lang række byer i årene siden 1940, og at ophæve de bemyndigelser, som handelsministeren havde fået tillagt ved mælkeloven af 1940.

Lovforslaget gav anledning til forskellige møder og samråd. Resultatet af disse forhandlinger blev, at den daværende handelsminister nedsatte en kommission til at fremskaffe et oplysningsmateriale for at kunne tage stilling til spørgsmålet om mælkeordningens afskaffelse.

Den nye mælkekommission blev nedsat i juni 1949, og den kom til at omfatte en repræsentation for samtlige i mælkehandelen interesserede organisationer og offentlige myndigheder, ligesom også de politiske partier var repræsenteret. Kommissionen fik til opgave at gennemgå de foranstaltninger, der var gennemført i medfør af 1940-loven, og kommissionen skulle overveje, om disse foranstaltninger var egnede til at sikre bybefolkningens fremtidige forsyning med mælk og fløde på den mest hensigtsmæssige og økonomiske måde. Hvis kommissionen ikke fandt, at ordningen virkede tilfredsstillende, skulle den fremkomme

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

med indstilling om, hvorledes handelen med mælk og fløde burde tilrettelægges.

Kommissionen afgav sin betænkning i december måned sidste år. Betænkningen er blevet omdelt til de ærede medlemmer. Som det fremgår af betænkningen, lykkedes det ikke i kommissionen at tilvejebringe enighed om en fælles indstilling om formerne for den fremtidige mælkehandel. Et overvejende flertal (26 medlemmer) går ind for, at principperne i den nuværende lovgivning på dette område bevares, hvorimod et mindretal (9 medlemmer) foreslår mælkeordningens afvikling, medens 1 medlem hverken har kunnet tiltræde flertallets eller mindretallets forslag. Mindretallets betragtninger deler sig op i ikke mindre end 4 særudtalelser, der findes gengivet i kommissionsbetænkningen side 114—135.

Jeg vil gerne understrege, at forbrugerrepræsentanterne uanset politisk ståsted har været enige med kommissionsflertallet, og det er da også ganske naturligt, at man netop fra forbrugerside overfor et så vigtigt næringsmiddel som mælk støtter enhver bestræbelse for gennem rationalisering at undgå unødige omkostninger.

Kommissionsflertallet har fundet, at den rationalisering af handelen med mælk og fløde, som er blevet gennemført med hjemmel i den nævnte lov af 1940 om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde, har været til så stor fordel for forbrugerne såvel prismæssigt som sundhedsmæssigt, at man bør være yderst varsom med at foretage indgreb, som kan føre handelen med mælk ud i forhold, som vanskeligt lader sig overskue. Flertallet er af den opfattelse, at sammenlignet med de forhold, der var rådende indenfor mælkehandelen i slutningen af 1930'erne, vil det være vanskeligt at bestride, at det er lykkedes at skabe orden af kaos og skabe en fornuftig prisdannelse og et højt hygiejnisk stade.

I denne forbindelse vil jeg gerne minde om forholdene, som de var før mælkeloven af 1940. Mælken blev dengang fordelt fra et meget stort antal udsalg, hvoraf en del kun havde en ganske ringe del af deres omsætning i mælk. Desuden fordeltes en betydelig del af mælken fra mælkevogne. Ofte kørte flere mælkevogne fra forskellige mejerier i de samme gader, og bude fra forskel-

lige mælkevogne og forskellige detailudsalg bragte mælk op ad de samme trappegange. Ordningen — eller manglen på en ordning — betegnede derfor en ødsel indsats af materiel og arbejdskraft, der blev kritiseret fra mange sider.

Vi var således vidne til, at den frie konkurrence i stedet for at tvinge priserne til forbrugerne ned i et rimeligt leje medførte omkostningsstigninger. Før mælkelovens ikrafttræden i 1940 blev mælken på vejen fra producent til forbruger fordyret med ikke mindre end 100 pct.

Forklaringen på fordyrelsen fandt man i den manglende organisation af mælkehandelen og de store omkostninger, der var forbundet med den eksisterende form for distribution af mælk.

Det var hensigten med mælkeloven at hjælpe på disse forhold. Det havde altså ikke — som formodet af mindretallet i kommissionen — noget at gøre med den tyske besættelse, bortset fra at man måske i besættelsens første tid havde en stærkere følelse end tidligere af, at truslen mod vor demokratiske samfundsordning ville forøges, hvis vore demokratiske institutioner viste sig afmægtige overfor forhold i samfundet, der havde udviklet sig i en uheldig retning. Mælkeloven blev da også — som allerede anført — gennemført med tilslutning fra alle den daværende rigsdags partier, og jeg bør måske også nævne, at det var en konservativ handelsminister, der fik loven gennemført og udstedte den bekendtgørelse, som siden da har været grundlaget for mælkeordningens administration.

Da man gennemførte mælkeloven, håbede man, at mælkeloven og den deraf følgende rationalisering skulle føre til lavere mælkepriser. Havde man dengang opnået en bemærkelsesværdig sænkning af mælkepriserne, skulle mælkeordningen nok have opnået en sådan popularitet, at en ophævelse af ordningen havde været utænkelig.

Hvad er da grunden til, at mælkepriserne ikke blev bragt ned? Forklaringen ligger lige for. Sammen med alle andre priser steg også producentprisen på mælk. De besparelser, der gennem mælkeordningen blev gennemført i handelsleddene, blev opslugt af stigninger i producentprisen. Men mælkeordningen har æren af, at handelsomkostningerne steg meget mindre end producent-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

prisen. Medens mælken's fordyrelse på vejen fra producent til forbruger i 1940 som før nævnt androg ca. 100 pct., var denne i 1953 nedbragt til 51 pct. af producentprisen. Havde vi ikke gennemført rationaliseringen, er der for mig ingen tvivl om, at vi i dag ville have haft en betydelig højere pris på mælk til forbruger og en kraftig offentlig kritik af dette forhold.

Også på den hygiejniske standard har rationaliseringen haft en gunstig indflydelse. Sammenligner man de undersøgelser, som blev foretaget på foranledning af den første mælkekommission i 1939—40, og de udtalelser, som er fremsat af den nu afsluttede kommission, er der ingen tvivl om, at mælken i dag er af betydelig højere kvalitet, end den var dengang.

Ganske vist kan kvalitetsforbedringen ikke tilskrives rationaliseringen alene. En del af denne forbedring må tilskrives de forbedrede forhold på produktionsstederne, men fra sagkyndig side fremhæver man, at rationaliseringen i kraft af det mindre antal virksomheder, der har skullet kontrolleres, har medført bedre overblik over kontrolarbejdet og en større stabilitet både med hensyn til leverandører, mejerier og detailudsalg.

Det nu foreliggende lovforslag svarer nøje til det lovudkast, som kommissionsflertallet har udarbejdet, og som altså viderefører den stedfundne rationalisering af mælkehandelen. Lovforslaget er bygget op over den gældende handelsministerielle bekendtgørelse af 19. august 1940 om bybefolkningens forsyning med mælk m. v. og den praksis, der siden har udviklet sig. Endvidere har man i lovforslaget på visse punkter søgt at imødekomme den kritik af detaljer, som har været rettet mod den gældende lovgivning.

Forslaget omfatter ligesom den gældende mælkebekendtgørelse handelen med og fordelingen af mælk og fløde i Storkøbenhavn samt købstæderne. Der er endvidere mulighed for, at andre kommuner med bymæssig bebyggelse med tilslutning fra vedkommende kommunalbestyrelse kan henføres under lovens bestemmelser.

Før jeg går over til at omtale de punkter, hvor lovforslaget afviger fra den gældende mælkeordning, vil jeg gerne nævne, at det

efter lovforslaget ligesom efter de hidtil gældende bestemmelser overlades til de kommunale myndigheder at gennemføre rationaliseringen af mælkehandelen og at påse, at de gennemførte rationaliseringsordninger fungerer, som de skal. Allerede før den første mælkelovs gennemførelse var man inde på den tanke at nedsætte et centralt udvalg, der skulle forhandle med de lokale myndigheder, mejerier samt detailhandler- og arbejderorganisationer om centralisering af mælken's tilførsel, behandling og fordeling. Man tænkte sig dengang tillige at etablere et permanent tilsynsråd, der skulle føre tilsyn med mælkehandelen og virke som et rådgivende organ for regering, folketing og centraladministrationen. Denne tanke vandt ikke tilslutning, da man behandlede mælkeloven i 1940. Den har været fremdraget ved slutningen af den nu afsluttede kommissionsbehandling, men der er ikke fremsat konkrete forslag om at føre tanken ud i livet.

Stillet overfor valget mellem den nugældende, lokalt administrerede ordning eller denne ordning suppleret med et centralt initiativtagende og tilsynsførende organ tror jeg, at man bør følge kommissionsflertallet i at videreføre den bestående ordning i det væsentlige uændret, men jeg har gerne ved fremsættelsen af dette lovforslag villet pege på disse tanker. Skulle man ved behandlingen af dette lovforslag eller engang i fremtiden nå til det resultat, at man ikke gennem det nuværende system når tilstrækkelig langt frem i retning af rationalisering og derigennem billiggørelse af mælken, må man overveje, om der ad denne vej er mulighed for at nå frem til endnu bedre resultater end de hidtil opnåede.

Jeg skal herefter omtale de væsentligste forskelle, der er mellem det foreliggende lovforslag og de gældende bestemmelser.

I handelsministeriets bekendtgørelse af 1940 er der en bestemmelse, hvorefter detailpriserne på mælk og fløde og rabattsatserne skal godkendes af kommunalbestyrelsen. Denne bestemmelse findes også i det foreliggende lovforslag. Men da der siden 1940 har været enkelte tilfælde, hvor det ikke har været muligt for kommunalbestyrelserne og mejerierne at blive enige om mælkeprisen, har man i disse tilfælde savnet en instans, for hvilken sådanne sager kunne

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

ændringes, og som kunne træffe en hurtig afgørelse. De nævnte prisoverensstemmelser er blevet forelagt for handelsministeriet, men da der ikke har været nogen hjemmel for ministeriet til at træffe afgørelse i sådanne sager, har ministeriets rolle indskrænket sig til en mægling mellem de stridende parter. Dette har medført, at sagernes afgørelse i visse tilfælde har trukket ud, fordi ministeriets forligsforslag har skullet drøftes igen i kommunalbestyrelsen og mejeriernes bestyrelser. For at skabe mulighed for en hurtig afgørelse i sådanne situationer har kommissionsflertallet foreslået, at der oprettes et ankenævn, for hvilket kommunalbestyrelsens afgørelser vedrørende priser og rabatsatser kan indankes. Nævnet foreslås sammensat af en formand, der skal opfylde betingelserne for at kunne beskikkes til højesteretsdommer, samt 4 andre medlemmer, hvoraf et skal repræsentere forbrugerne, et være prissagkyndigt, et udnævnes efter indstilling fra Danske Konsummælkmejeriers Fællesrepræsentation og et efter indstilling fra Landsforeningen af Detailmælkehandlere i Danmark. Det er forudsat, at det omhandlede ankenævn skal foretage en hurtig behandling af de sager, som det får forelagt, idet indankningen af en kommunalbestyrelses afgørelse skal have opsættende virkning.

Endvidere kan jeg nævne et punkt, hvor lovforslagets bestemmelser kan synes at afvige fra bestemmelserne i bekendtgørelsen af 1940. Ifølge denne bekendtgørelse skulle man stimulere salget af varmebehandlet mælk i løssalg — den såkaldte spandemælk. Udviklingen har imidlertid ført med sig, at salget af spandemælk til private efter en stærk stigning nu praktisk talt er ophørt i hvert fald i Storkøbenhavn. Denne tilbagegang i salget af spandemælk er iøvrigt ikke noget specielt dansk fænomen, men stemmer med udviklingen i hele Vesteuropa. I Oslo har man således ikke haft spandemælk siden 1940, og også i Stockholm er spandemælkssalget i tilbagegang. Man kan således

fastslå, at trods prisforskellen har hverken forbrugere eller handlende vist interesse for fortsat salg af denne spandemælk. Sundhedsmyndighederne betragter dette som et afgjort hygiejnisk fremskridt, men jeg vil gerne henvise til kommissionsbetænkningen side 46, hvor der redegøres nærmere for hele dette forhold, ligesom jeg er helt parat til i det udvalg, der formentlig nedsættes, nærmere at drøfte spandemælkens fremtidsudsigter.

I lovforslaget er yderligere indføjet en bestemmelse, hvorefter landbrugsministeren bemyndiges til efter forhandling med handelsministeren samt indenrigsministeren at fastsætte regler angående standardisering af fedtindholdet i mælk og fløde, der forhandles til konsum. Som det vil være bekendt, har der siden 1941 fundet standardisering sted af mælk og fløde til konsum. Hjemmelen til denne standardisering har man hidtil fundet i vareforsyningsloven, men det findes mere hensigtsmæssigt, at hjemmelen for standardisering indeholdes i loven om handel med mælk og fløde. Der er fra alle sider, også fra sundhedsmyndighederne, enighed om, at standardiseringen bør bibeholdes, bl. a. for at bevare et ensartet produkt af hensyn til prisfastsættelsen. Dette er baggrunden for, at der i lovforslaget foreslås optaget den omhandlede bestemmelse om standardisering.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Dernæst tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel*.

I tilslutning til Danmarks tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat, som blev ratificeret ved kgl. resolution af 14. juni 1949, jfr. udenrigsministeriets bekendtgørelse af 13. september s. å., blev der den 27. januar 1950 afsluttet en overenskomst, bekendtgjort ved udenrigsministeriets bekendtgørelse af 20. februar s. å., hvorefter den amerikanske og danske regering indgik